

Bedrijfskolom
akkerbouw

Duurzame landbouw en voedselveiligheid als basis voor de kwaliteitsketen: evolutie van de wetten, standaarden en normen

ir Léonard BOSSCHAERT
Bedrijfskolom Akkerbouw
WTC III Simon Bolivarlaan 30
1000 Brussel 02/208.44.09

Introductie

Eerst één woord over de Bedrijfskolommen.

Het was meer en meer duidelijk voor het Ministerie van Middenstand en Landbouw, en ik spreek van voor de dioxinecrisis, dat het een absolute noodzaak was om een structuur te bouwen die een zekere onafhankelijkheid zou hebben voor een overkoepelende aanpak en om naar een geïntegreerd beleid te kunnen stappen.

Het verhogen van de concurrentiekracht, het verbeteren van de kwaliteit, het garanderen van de voedselveiligheid, het antwoorden op maatschappelijke verwachtingen en uitdagingen en het communiceren met de consumenten zijn de grote thema's die de vier Filières (Vlees, Melk, Tuinbouw en Akkerbouw), juist twee jaar geleden, als doelstellingen kregen. Ze werken als overlegorgaan. Ze zijn elk als volgt samengesteld :

<i>met de bevoegde overheden</i>	\$	Ministerie van Middenstand en Landbouw
	\$	Ministerie van Sociale Zaken, Volksgezondheid en Leefmilieu
	\$	Ministerie van Economische Zaken
	\$	BIRB
	\$	Vlaams Gewest - ALT
	\$	Waals Gewest - DGA
	\$	VLAM en ORPAH
	\$	Toelevering van grondstoffen
	\$	Landbouworganisaties
	\$	Handel
	\$	Voedingsindustrie, primaire en secundaire verwerking
	\$	Distributie

en een hele lichte structuur werd eraan gegeven. Ik ben secretaris-coördinator van de Bedrijfskolom Akkerbouw. Veel verschillende problemen komen

aan bod rond deze tafel maar één van de grootste uitdagingen vandaag is de coördinatie voor het invoeren van traceerbaarheid in de plantaardige sector. Daarvoor maken we sommige inventarissen. Ook moeten we een algemeen zicht krijgen op de wetgeving.

Het Groenboek van de Europese Commissie van 1997 (Com (97) 176 def.)

- De wetgeving is ingesteld geweest op grond van de totstandbrenging van de interne markten van de verschillende landen en het heeft daarbij ontbroken aan algehele samenhang.
- Aanpak van de verschillende landen is
 - te verticaal,
 - gesegmenteerd.
- Eén van de zwakste schakels is het ontbreken in het systeem van een duidelijke wil om potentiële risico's vroegtijdig te melden.

Stand van zaken in België:

- Segmentatie is duidelijk in België, we hebben
 - op het Ministerie van Landbouw
 - grondstoffen, bestrijdingsmiddelen, additieven, diervoedermiddelen, plantaardige producten
Bestuur voor de kwaliteit van de grondstoffen en verwerkte producten (DG4),
 - levende dieren
Bestuur voor de dierengezondheid en de dierlijke Producten (DG5),
 - op het Ministerie van Volksgezondheid:
 - dierengeneesmiddelen (registratie en controle)
Farmaceutische inspectie,
 - vlees, vis en wild
Instituut voor Veterinaire Keuring (IVK - parastatale)
 - alle andere eetwaren
Eetwareninspectie.
- De Belgische segmentatie was een goede aanpak, op voorwaarde dat er overkoepelend overleg werd georganiseerd.
- Vanaf maandag 11 juni zullen het sanitair- en het fyto-sanitairbeleid, normen en controles inbegrepen, maar ook het beheer van de kwaliteit van alle producten (grondstoffen, plantaardige en dierlijke producten), onder de bevoegdheid van het Ministerie van Volksgezondheid vallen.

Het Agentschap (FAVV)

Opgericht na de laatste verkiezingen, juridisch gesticht op 1 januari 2000, het Belgisch Federaal Agentschap voor Voedselveiligheid moet die vijf voornoemde diensten overkoepelen. Dit maakt dus een volledige herstructurering van die diensten noodzakelijk meestal omdat het normatieve van de controles gescheiden zal worden. Het Agentschap is bevoegd voor:

- alle controles op grondstoffen en eetwaren, op alle niveaus van de productieketen, in het belang van de volksgezondheid,
- het verlenen van advies aan de Minister van Volksgezondheid met betrekking tot de bestaande en nieuwe wetten,
- het verlenen van erkenningen en vergunningen aan onafhankelijke operatoren voor het uitvoeren van specifieke opdrachten (controle-organismes, laboratoria, ...),
- het opstellen van identificatie- en traceersystemen voor de grondstoffen en eetwaren,
- het geven van informatie en het instellen van preventieve acties.

Structuur

- een adviescomité zal het Agentschap raad geven; het wordt samengesteld zoals een bedrijfskolom, plus een tiental experts,
- een wetenschappelijk comité met twee buitenlandse leden is gevormd.

Budget

- vorige budgetten van de samengebrachte diensten, en bijdragen van de sectoren,
- autofinanciering moet bevorderd worden.

Onafhankelijkheid

- het is wel een parastale A, maar onder de bevoegdheid van de Minister van Volksgezondheid,
- dit is een duidelijke manier vanwege de Overheid, om aan de verbruikers te laten weten dat de volksgezondheid voorgaat op de economische belangen.

Een recente wijziging van de wet voor het Agentschap zou het samenhouden van sommige diensten mogelijk maken door het feit dat het Agentschap diensten zal kunnen verlenen.

Europese Richtlijnen over Productaansprakelijkheid (85/374/EEG) en inzake algemene productveiligheid (92/59/EG)

Zelfs de uitbreiding van de aansprakelijkheid tot de landbouwproducten is effectief. Het werd in onze Belgische wetgeving ingebouwd. Dit gaat over aansprakelijkheid voor producten met gebreken.

Het gevolg ervan is dat de bedrijven alleen veilige producten op de markt mogen brengen en aansprakelijk zijn voor schadevergoeding.

Er moet schade zijn, een feit waarvoor de aansprakelijkheid van de operator duidelijk is en een verband tussen het feit en de schade.

Dit thema verdient op zichzelf een studie dag. De Bedrijfskolommen hebben dat gedaan op 7 november verleden jaar. Een map met alle presentaties van die dag is beschikbaar. Wie een kopie ervan wenst kan zich daarvoor inschrijven op het secretariaat.

In het perspectief van de evolutie van de wetgeving is het interessantst vandaag het Groenboek van de Commissie dat een evaluatie van de Richtlijn over Productaansprakelijkheid maakt.

Groenboek van de Commissie over Productaansprakelijkheid (28/7/99)

Het gaat over herzieningen zoals

- wie moet het bewijs leveren van de schade, het feit en het verband?
- wie betaalt er de expertise kosten ?
- wat met nieuwe technologie risico's ? (GGO=s...)
- moet de maximale indemnificatie niet hoger liggen ?
- zou het verjaaringstermijn niet moeten verlengd zijn (van 10 tot 20 jaar) ?
- uitbreiding tot materiele schade (nu enkel voor lichamelijke schade) ?
- moet de verantwoordelijkheid niet proportioneel worden tot de markt aandelen wanneer de producent niet geïdentificeerd wordt (market share liability) ?

Het voorzorgprincipe bestaat nog in geen enkel wettelijke tekst

Het is een risicobeheersinstrument als er wettenschappelijke onzekerheid is. Maar het mag maar tijdelijke maatregelen instellen, dit proportioneel zijn tot het risico dat men wil vermijden.

Recalls, restricties op verbruikcondities en aangepaste etikettering zijn aangepaste antwoorden.

Het is niet wettelijk maar toch al in de praktijk wanneer de veiligheid in het gedrang komt.

Het voorzorgprincipe wordt gebruikt door de Overheid, maar door het feit dat de

verantwoordelijkheid meer en meer op de bedrijven zal vallen, kan men voorspellen dat dit meer en meer in aanmerking moet genomen worden door de bedrijven.

Ook zullen de wetten meer en meer informatie eisen van de bedrijven tot de consument (duty to warn in de VS).

Het Witboek over voedselveiligheid van de Europese Commissie (Com (99) 719 def.)

Dit gaat over voorstellen maar het doel is om de Gemeenschap een samenhangende, actuele voedselwetgeving en een nieuwe voedsel autoriteit in te voeren vóór eind 2002. Het AActieplan voor voedselveiligheid@ is bepaald in 84 voorstellen, wijzigingen, reglementen, richtlijnen, ...

Regelgevingsaspecten

De Commissie zorgt voor een nieuw wettelijk kader voor

- voedselveiligheid,
- diervoeder.

Het welzijn van dieren moet beter in de voedselveiligheid geïntegreerd worden.

In het bijzonder moet in de wetgeving aandacht geschonken worden aan de gevolgen daarvan voor de kwaliteit en veiligheid van producten van dierlijke oorsprong.

Op gebied van hygiëne, zullen meer dan twintig besluiten ter waarborging van de veiligheid vervangen worden door een algemene verordening. Uitgangspunt daarbij zal zijn dat de voedselproducenten volledig verantwoordelijk zullen zijn voor hun productie.

Voor contaminanten en residuen moeten grenswaarden worden vastgesteld, en gecontroleerd.

De communautaire bepalingen voor nieuwe voedingsmiddelen en in het bijzonder voor degene die GGO bevatten moeten verscherpt en gestroomlijnd worden. Ook moeten de etiketteringsbepalingen worden aangevuld en geharmoniseerd.

Dit is nu juist verschenen in een Richtlijn van 15 februari 2001.

Deze is een herziening van de richtlijn 90/220/EEG, namens het voorzorgsprincipe, een erg duidelijke versterking van de procedures voor het op de markt brengen van transgene planten. Deze nieuwe richtlijn zal erg strikte regels afkondigen omtrent de raadpleging van de Wetenschappelijke Comités voor de risico-evaluatie en de versterking van de

informatie aan het publiek. De toekomstige richtlijn voorziet immers een volksraadpleging over de ingediende dossiers. De nieuwe richtlijn voorziet eveneens een etikettering en traceerbaarheid van alle GGO's (zaden, planten en dierenvoeders) langs de hele voedselketen.

De bestaande communautaire wetgeving betreffende additieven, smaakstoffen, verpakking en voedsel-doorstraling moet worden bijgewerkt en aangevuld.

Controles

Alle onderdelen van de voedselproductieketen moeten aan officiële controles onderworpen zijn.

Er is een duidelijk behoefte aan een communautair kader voor nationale controlesystemen.

Dit is bijvoorbeeld het vierde punt van het AActieplan voor voedselveiligheid @ van de Commissie. De gedachte is algemene principes voor de uitvoering van de controles ook op de extra-communautaire producten, voor de vorming van de controleurs, om de grens te bepalen tussen de verantwoordelijkheid van de bedrijven en de Overheid, voor het opnemen van kwaliteitscontrole (protectie van de economische belangen van de consument) samen met de voedselveiligheidscontrole (protectie van de volksgezondheid), voor het certificeren van producten, voor het verlenen van vergunningen en het registreren van bedrijven, ... Dit wordt rap een Reglement en zou kunnen van toepassing worden vanaf volgend jaar.

Men moet dit als een positieve bijdrage beschouwen omdat alle bedrijven en producten van Europa op die manier dezelfde controles zullen moeten ondergaan.

Op Europees niveau voert het Voedsel- en Veterinair Bureau (VVB in Dublin - Food and Veterinary Office) alle controles uit.

Bijkomenden aspecten

Codex alimentarius

- is beheerd door FAO en OMS
- is opgelegd tot op de Gemeenschap, zeker als het over internationale handel gaat

Challenges voor de Overheid

- De wetenschappelijke actoren hun rol laten spelen, maar het politieke beheer van de risico's op zich nemen
- Het respect van de wetten uitoefenen en controles uitvoeren waar het gevaar het grootst is

Lastenboeken

- Lastenboeken zijn Avrijwillige akkoorden@. Ze werden meer en meer gebruikt. Ze komen in bijlagen van de contracten tussen de nijverheid en producenten
- Dat is de wet van de klant die koning is. Daar zien we dat de distributie zijn eigen wet oplegt...

Audits

- Het HACCP systeem introduceert de eigen controle van de producten die in het bedrijf binnenkomen. Sommige ontledingen zijn zo duur dat het goedkoper is een audit van het leverende bedrijf uit te voeren

Conclusies

- Wetgeving zal meer aangepast worden op volksgezondheideisen dan aan economische belangen.
- De volledige verantwoordelijkheid van de producenten was al bepaald in 1985. Ze werd uitgebreid tot de landbouwproducten en is centraal in het Witboek.
- Het Groenboek schetst de mogelijke aanpassingen. Ze gaan meestal naar nog een grotere verantwoordelijkheid.
- De uitvoering van het Witboek van de Commissie zal strengere regels brengen, maar onwettelijke concurrentie vermijden.
- Van het opstellen, bijvoorbeeld, van uniforme grenswaarden voor contaminanten en residuen mogen we een verbetering verwachten, op lange termijn, tegenover de huidige uiteenlopende situatie, maar men verwacht strengere normen.
- Bedrijven zullen ook het voorzorgprincipe moeten beschouwen.
- Sommige bedrijven die krachtig genoeg zijn om het aan andere te kunnen opleggen, schrijven hun eigen wet onder de vorm van lastenboeken, dat ze aan aankoop contracten verbinden.